

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Світлана БАБІЙ, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2019 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія», де здобула кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальність «Право», працює начальником юридичного відділу УАГ «АВТОКРАФТ» ТОВ «МОТОРКРАФТ», адвокат, виконала акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія» від 16.10.2025 року № 3277-10, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради **Олександра ТОРБАСА**, доктора юридичних наук, професора, завідувача кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензентів: **Юрія АЛЕНІНА**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Вадима ПОЖАРА, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційних опонентів: **Івана ТІТКА**, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Олени МАРЧЕНКО, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ,

на засіданні «21» листопада 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Світлані БАБІЙ на підставі публічного захисту дисертації «Реалізація галузевих засад кримінального провадження під час обрання, зміни, скасування тримання під вартою» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Владлена ВОЛОШИНА, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у науці кримінального процесуального права комплексним дослідженням реалізації галузевих засад кримінального провадження під час обрання, зміни, скасування тримання під вартою. За результатами дисертаційного дослідження отримано наступні результати, що мають наукову новизну:

вперше

- запропоновано в якості окремої галузевої засади кримінального провадження виділяти такий принцип як «забезпечення прав і законних інтересів потерпілого», під яким слід розуміти кримінально-процесуальну діяльність суб'єктів, які ведуть провадження, спрямовану на забезпечення прав і захист законних інтересів потерпілого, відновлення його майнових та інших порушених кримінальним правопорушенням прав, а також обґрунтовано необхідність її законодавчої регламентації у системі загальних засад кримінального провадження, передбачених ст. 7 КПК України;

- з метою забезпечення дотримання засади презумпції невинуватості запропоновано варіант правової регламентації обмеження загального сукупного строку тримання обвинуваченого під вартою під час розгляду кримінального провадження у суді першої інстанції, що не повинен перевищувати 6 місяців, з можливістю його продовження до 12 місяців лише у провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини;

- викладено наукову позицію про необхідність покладення на слідчого суддю, суд обов'язку виконання засади публічності, що полягає у зобов'язанні забезпечити законний, обґрунтований та справедливий розгляд та вирішення тих питань, що винесені на їх розгляд учасниками кримінального провадження та віднесені до їх повноважень КПК, для виконання завдань кримінального провадження та запропоновано варіант його процесуальної регламентації у ст. 25 КПК;

- сформульовано варіант правової регламентації у КПК України комплексу процесуальних прав потерпілого, спрямованих на забезпечення його прав і законних інтересів під час застосування тримання підозрюваного, обвинуваченого під вартою, що повинно включати наступні права: право потерпілого, законного представника, представника бути повідомленим про розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу, брати участь у судовому засіданні, виступати в судовому засіданні, викладаючи свою позицію та аргументи, висловлювати свою думку щодо необхідності застосування певного заходу та його виду, зокрема наполягати на триманні під вартою підозрюваного, обвинуваченого;

- аргументовано твердження про самостійне право потерпілого, його представника ініціювати перед слідчим суддею, судом питання застосування до підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу у випадках, коли слідчий, прокурор взагалі не ініціюють це питання, а також право потерпілого, його

представника самостійно звертатися до слідчого судді, суду з клопотаннями про зміну запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на інший і навпаки та про скасування тримання під вартою, якщо це буде відповідати його законним інтересам;

удосконалено

- механізм реалізації презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини під час застосування до особи тримання під вартою шляхом закріплення до КПК наступних положень щодо: а) встановлення конкретної вимоги про обов'язок слідчого, прокурора доводити наявність підстав для застосування запобіжного заходу; б) встановлення заборони слідчому судді, суду при вирішенні питання про застосування запобіжного заходу, досліджувати докази, отримані незаконним шляхом; в) встановлення положення про те, що сам факт застосування до підозрюваного, обвинуваченого тримання під вартою не означає визнання її винуватою у вчиненні кримінального правопорушення чи покарання особи;

- підстави для застосування запобіжних заходів, що спрямовано на забезпечення дотримання засади заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення шляхом встановлення обов'язку слідчого, прокурора, слідчого судді, суду перевіряти відсутність вироку суду, який набрав законної сили, або ухвали суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню, або нескасованої постанови слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 частини 1 статті 284 КПК, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося, з дотриманням вимог щодо підслідності;

- механізм реалізації засади забезпечення права на захист під час застосування до особи найсуворішого запобіжного заходу – тримання під вартою шляхом закріплення у КПК відповідного положення, що вимагало б від слідчого судді, суду реагувати на випадки явної некомпетентності та неефективності захисту під час розгляду питання обрання або зміни цього запобіжного заходу шляхом вжиття необхідних заходів для заміни захисника;

- процедуру реалізації права на захист під час звернення до прокурора з клопотанням про скасування тримання під вартою як запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, шляхом надання відповідного права і захиснику підозрюваного, обвинуваченого звернутися до прокурора із відповідним клопотанням з обов'язковим зазначенням про погодження самого підозрюваного, обвинуваченого з таким клопотанням;

- механізм реалізації засади публічності під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою шляхом уточнення процедури її реалізації через: а) ініціювання обрання щодо підозрюваного, обвинуваченого такого виду запобіжного заходу; б) ініціювання продовження строку тримання під вартою, зміну такого виду запобіжного заходу на інший; в) участь в розгляді цього клопотання, його обґрунтування; г) обов'язок слідчого судді, суду обґрунтовувати

прийнятті рішення за результатами розгляду відповідних клопотань щодо застосування щодо особи тримання під вартою; г) їх оскарження стороною обвинувачення;

набуло подальшого розвитку

- формулювання ключових ознак галузевих засад кримінального провадження, до яких необхідно відносити наступні: 1) притаманні лише галузі кримінального процесуального права, забезпечують його цілісність та єдність; 2) в основному закріплені у кримінальному процесуальному законодавстві (хоча деякі через важливість знаходять своє відображення так само і в КУ); 3) покликані забезпечувати ефективне регулювання кримінально-процесуальних відносин; 4) направлені на виконання завдань кримінального провадження; 5) відображають сутність й структуру проваджень, стадій та інститутів кримінального процесу; 6) реалізуються в усіх, декількох або одній кримінально-процесуальній стадії; 7) порушення такого принципу є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та тягне застосування заходів кримінально-процесуальної відповідальності або заходів захисту;

- уточнення змісту стандарту доказування «достатні підстави» в аспекті обґрунтування необхідності тримання особи під вартою, що полягає в тому, що сторона обвинувачення має надати конкретні й перевірювані факти, а не загальні припущення як самої обґрунтованої підозри, так і наявності конкретних ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК України; а також «достатні підстави» у світлі практики ЄСПЛ мають оцінюватися динамічно, а суди зобов'язані наводити переконливі аргументи, чому саме обмеження свободи є виправданим;

- аргументація шляхів вирішення виявлених проблем обґрунтування необхідності тримання особи під вартою, які тягнуть порушення тих чи інших галузевих засад кримінального провадження через: запровадження методичних рекомендацій для суддів щодо оцінки належного обґрунтування рішень; посилення контролю за дотриманням стандартів ЄСПЛ у судовій практиці; системне навчання суддів і прокурорів у сфері прав людини; а також розширення практики застосування альтернативних запобіжних заходів, зокрема домашнього арешту та застави;

- положення про необхідність вдосконалення механізму та порядку забезпечення безперешкодного права потерпілого, його представника на оскарження ухвали слідчого судді про застосування запобіжного заходу або про відмову у цьому до суду апеляційної інстанції незалежно від їх участі у судовому розгляді цього питання в суді.

Дисертація виконана українською мовою.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 10 наукових публікацій, у тому числі 3 статі, опубліковані у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також 7 тез доповідей на всеукраїнських і міжнародних наукових, науково-практичних конференціях:

1. Бабій С.В. Визначення системи галузевих засад кримінального провадження. *Юридичний бюлетень*. 2021. № 19. С. 143-149. URL : <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2021/19/21.pdf>

2. Бабій С.В. Особливості реалізації окремих галузевих засад кримінального провадження під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2023. № 10. С. 527-530. URL : http://lsej.org.ua/10_2023/128.pdf

3. Бабій С.В. Проблемні питання реалізації забезпечення права на захист під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. *Право і суспільство*. 2023. № 5. С. 212-218. URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/5_2023/32.pdf

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили свої зауваження:

Олександр ТОРБАС, доктор юридичних наук, професор, завідувач кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», підтримав колег щодо того, що дисертантка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії, тому що під час ознайомлення з текстом члени ради могли оцінити його як дослідження, а під час публічного захисту – змогли оцінити можливість здобувачки підтримувати та надавати власну аргументацію щодо тих висновків, які нею були зроблені в дисертації. Висловив думку, що можна позитивно оцінити сам текст дослідження та сам публічний захист. Констатував, що здобувачка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Юрій АЛЕНІН, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», зауваження виклав у письмовій формі у наданій рецензії та оголосив під час виступу, у дискусії зазначив, що з огляду на актуальність теми дисертації, ступеня наукової розробки, теоретичної та практичної значимості роботи, наявності 10 публікацій наукових, можна зробити висновок, що робота Бабій Світлани Володимирівни відповідає вимогам, які ставляться до такого роду робіт. Вказав, що сама процедура захисту свідчить про те, що Світлана Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Вадим ПОЖАР, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична

академія», зауваження виклав у письмовій формі у наданій рецензії та оголосив під час виступу, у дискусії підтримав колег та висловив думку, що і дисертант, і робота відбулися, Світлана Володимирівна оволоділа відповідними навичками, методологією наукового дослідження, зробила цікаві висновки та пропозиції у роботі. Побажав не зупинятися та продовжувати свої наукові пошуки та висловив думку, щоб результати обговорення та дослідження стали в нагоді як практичного адвоката. Констатував, що в цілому робота та дисертантка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Іван ТІТКО, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, зауваження виклав у письмовій формі у наданому відгуку та оголосив під час виступу, у дискусії зазначив, що, на його переконання, всі мали можливість побачити, що, дійсно, дисертантка не лише володіє темою роботи, а й володіє тими навичками, які є необхідними для отримання статусу доктора філософії: це і ведення наукової дискусії, відстоювання та аргументування своєї думки. Окрім зазначеного, вказав, що проаналізувавши роботу, можна відмітити, що навички, які є необхідними для науковця, присутні – це і вміння використання наукових методів, аналіз емпірики тощо. Вказав, що у своєму відгуку відзначав, проте повторюється, що, на його думку, Світлані Володимирівні вдалося розв'язати наукове завдання, яке полягало в дослідженні обраної тематики та розробці конкретних рекомендацій теоретичного і практично-прикладного характеру в обраній темі. Зробив загальний позитивний висновок – робота відповідає всім вимогам, захист належного рівня і є всі підстави для присудження ступеня доктора філософії.

Олена МАРЧЕНКО, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, зауваження виклала у письмовій формі у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що тема, яку дослідила Світлана Володимирівна, є важливою, дуже актуальною, а під час захисту здобувачка продемонструвала глибокі знання матеріалу, вміння критично аналізувати нормативну базу та наукові джерела, продемонструвала здатність формулювати ґрунтовні висновки і здійснювати висунення пропозицій. Вказала, що питання, які потребують більш глибокого дослідження, існують, що всі присутні на захисті і побачили. Зробила висновок, що дисертація Бабій Світлани Володимирівни «Реалізація галузевих засад кримінального провадження під час обрання, зміни, скасування тримання під вартою» є завершеним науковим дослідженням, має високий теоретичний та практичний потенціал. Висловила думку, що авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Висловила слова підтримки автору та роботі.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Світлані БАБІЙ ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради

Олександр ТОРБАС

